

امکان سنجی اجرای منطقه بندی فرم محور در احیای بافت های فرسوده شهری نمونه موردی شهر گناباد

یونس غلامی^{۱*}، مهدی عبدالمهی^۲

۱- استادیار گروه جغرافیا و اکوتوریسم دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

۲- دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه فردوسی مشهد

چکیده:

با افزایش بی‌رویه‌ی جمعیت به‌ویژه جمعیت شهرنشین در چند دهه‌ی اخیر در کشور ایران مسئله فضا و توسعه‌ی پایدار فضایی از اهمیتی قابل‌توجه برخوردار گردیده است. در ایران رشد جمعیت شهری با توسعه‌ی ناموزون افقی شهر و از بین بردن منابع کشاورزی و طبیعی اطراف شهرها همراه بوده است. این‌درحالی است که بسیاری از شهرها دارای منابع فضایی باارزش اما فرسوده‌ای هستند که راهگشای بسیاری از مشکلات به وجود آمده‌ی شهرها در حال حاضر می‌باشد. از همین‌جا مسئله بهسازی و نوسازی این فضاها با ارزش موردتوجه قرار گرفته است. بنابراین در این پژوهش با استفاده از مدل منطقه‌بندی فرم محور که یکی از ابزارهای اجرایی رویکرد رشد هوشمند می‌باشد، این تحقیق از نظر هدف جزء تحقیقات کاربردی- پژوهشی بوده و از نظر روش جزء تحقیقات توصیفی- تحلیلی و اسنادی- میدانی می‌باشد. در روند تحقیق تعریف و اصول و راهکارها مورد بررسی قرار گرفته و به انجام مطالعات بر روی بافت فرسوده در زمینه‌های جمعیتی، کاربری، کالبدی و دسترسی پرداخته شده است

واژه‌های کلیدی: توسعه‌ی درون‌زا، بافت فرسوده، منطقه‌بندی فرم محور، منطقه بندی عملکردی

۱. مقدمه

هم اکنون شهرهای ایران و به تبع آن شهرداری ها با مسئله ای به نام بافتهای فرسوده و تاریخی شهر درگیر شده اند که با زندگی جدید شهری و مشخصات یک شهر مدرن ناسازگار و ناهماهنگ است. کالبدشناسی ساختاری و عملکردی این بافتهای نشان دهندهٔ تجلی مشکلاتی نظیر تعارض با ساختار کلی شهر، تراکم و تمرکز جمعیت و فعالیتها، افول اقتصادی، افول کیفیت کالبدی، کاهش ارزشهای محله ای و سکونت، افول کیفیت های اجتماعی، شرایط نامطلوب زیست محیطی، دشواریهای دسترسی و مشکلات ترافیکی و انحطاط کیفیت های فرهنگی و بصری بوده است، در احیای این بافت ها از منطقه بندی استفاده می شود، تقسیم یک شهر را به مناطق ویژه و با مرزهای معین برای نقش پذیری هر یک از این مناطق « منطقه بندی شهری» گویند. منطقه بندی استفاده منطقی و نظام پذیر از زمین های شهری در آینده ی بلند مدت است و در آن موقع میزان ارتفاع یابی، شکل، میزان بهره گیری و ساختهای داخلی هر یک از مناطق مورد نظر است (شکویی، ۱۳۷۳) مفهوم منطقه بندی از منشور آن آغاز شد و به شکل گیری نقشه های شهری بر اساس منطقه بندی